

**NEMZETKÖZI SZABVÁNYOSÍTÁSI ÉRTEKEZLET BUDAPESTEN.
IDŐSZERŰ SZABVÁNYOSÍTÁSI FELADATOK A DOKUMENTÁCIÓBAN**

dr. Barta Gábor

E folyóirat hasábjain nem először számolunk be a dokumentációs szabványosítás helyzetéről, problémáiról, hogy tájékoztassuk a műszaki könyvtárosokat az időszzerű feladatokról. Most elsősorban a hazai szabványosítás folyamatban lévő munkáiról számolunk be, majd áttekintést adunk a nemzetközi szabványosítás eredményeiről, eseményeiről, melyeknek különös jelentőséget ad az a körülmény, hogy a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet 46.sz. Dokumentációs Műszaki Bizottsága /a továbbiakban ISO/TC 46/ 1964. októberében Budapesten tartja X. teljes ülését.

A könyvtárügy és dokumentáció terén a Magyar Szabványügyi Hivatal Könyvtári és Dokumentációs Szakbizottsága 1950. óta igen nagy munkát végzett. A megalkotott szabványok száma: 18, terjedelmük meghaladja a 20 ívet /l/. E szabványok felfoedik a könyvtári munka egészét, de segítséget nyújtanak a kiadványok szerkesztőinek, szerzőinek is ahhoz, hogy az egyes művek vagy tanulmányok bibliográfiailag is fontos adatait helyesen állítsák össze.

A szabványosításnak alapvető célkitűzései e területen a következők voltak:

1. a könyvtári feldolgozás módszereinek egységesítése és egyszerűsítése;
2. a könyvtáros-képzés támogatása a legalkalmasabb módszerek kidolgozásával;
3. a könyvtárosok érdeklődésének felkeltése a könyvtártudomány és dokumentáció elvi és gyakorlati kérdései iránt.

E feladatokat a szabványosítás során tulnyomó részben megoldottuk. Nem kielégítő a szabványosítás helyzete a könyvtári berendezések és különféle eszközök egységesítésében és szükséges volna, hogy egyes szabványok korszerűsítése, módosítása gyorsabb ütemben kerüljön megvalósításra.

I.

1. A Magyar Szabványügyi Hivatal Könyvtári Szakbizottsága gondos előkészületek után megkezdte a könyvtárosok széles körét legközelebből érintő MSZ 3424 Könyvtári címleírási szabályok c. szabvány módosítására irányuló munkálatokat. A szabvány módosítását szükségessé tette egyrészt a Párizsi Konferencián elfogadott ajánlások átvételének kérdése, másrészt a gyakorlati alkalmazás során észlelt hiányosságok kiküszöbölésére irányuló törekvés. Hozzáértőkhöz ehhez az indokoláshoz még az is, hogy a könyvtári címleírási szabvány megalkotása, a téma első rendezése óta több szabvány került kiadásra, amely a címleírás kérdéseit valamilyen módon érinti és szükségszerűen meg kell teremteni e tekintetben is a lehető legteljesebb összhangot. A szabvány - amely Magyarországon az alapvető könyvtári munkának első ilyen jellegű szabályozása - kisebb változásoktól eltekintve, 1952-től van hatályban, és az eltelt idő megfelelő tapasztalatot nyújtott a szükséges módosítások megvitatására.

A Könyvtári Szakbizottság még 1963-ban részletes jelentést fogadott el /2/ a címleírási szabvány módosításával kapcsolatos elvi és gyakorlati kérdésekben és meghatározta a további tárgyalások rendjét. A Bizottság megvitatta az új szabvány hatályának kérdését. Ennek során az az álláspont alakult ki, hogy könyvtári katalógusok és bibliográfiák címleírására készült szabvány hatálya terjedjen ki valamennyi könyvtárra, kis- és nagykönyvtárakra egyaránt kötelező érvénnyel.

A szabványt ki kell egészíteni néhány újabb előírással, mint pl.:

- az egyszerűsített címleírásokra vonatkozó szabályok a szabvány végén önálló fejezetként kerülnének felvételre,
- ki kell egészíteni a szabványt a régi könyvek címleírására vonatkozó szabályokkal és részletesebben kell foglalkozni a térképek, zeneművek és kisnyomtatványok feldolgozásával,
- a párizsi konferencia határozatai alapján foglalkozni kell a rendszó, címfej, főszerző fogalmával, az azonos nevek megkülönböztetésével stb.

A Bizottság részletesen megjelölte a szabvány azon szakaszait, amelyek megváltoztatása éppen a párizsi konferencia eredményeként válik szükségessé. A legfontosabbak ezek közül a következők:

- Szerzői névváltozatok esetében a párizsi konferencia egységesen arra az álláspontra helyezkedik, hogy a leggyakrabban szereplő alakot kell állandó formaként választani. Bár ez a rendelkezés lényegében összhangban van az MSZ 3424-60 Könyvtári címleírási szabályok c. szabvány 14.§-ával, mégis annak pontosabb megfogalmazása volna szükséges.
- A szabvány, a fordítások esetében a fordított címnek adja az elsőbbséget /MSZ 3424-60 19/a §./. A párizsi konferencia ha-

tározata fakultatív megoldást enged meg. Biztosítani kell egy mű valamennyi kiadásának összehozását, legalább a melléklapok tekintetében. Megvitatható a párizsi konferencia erre vonatkozó határozatának elfogadása is.

- Jelentős változás a testületi szerzők esetében az, hogy az eddigi kettős változat helyett /név, ill. székhely/ egységes alapra lehet áttérni /név/. Ennek megfelelően az említett magyar szabvány 56-60.§-ai teljesen átfogalmazandók. Ennek során fontos részletkérdéseket kell tisztázni.
- Hasonlóan nagy jelentőségű a párizsi konferencia döntése, amely a gyűjteményeknél megszüntette a kettősséget /általában cím, antológiáknál szerkesztő/. Kíváncsú, hogy a magyar szabvány 78.§-a megfelelően átdolgozásra és a 44/b § módosításra kerüljön.
- Változó című periodikák és sorozatok esetében a párizsi konferencia azt ajánlja, hogy a mindenkori címen történjék a címléírás. E korszerűbb ajánlásnak megfelelően kell megváltoztatni a magyar szabvány 86, 90 és 118.§-ait.

Az áttekinthetőség és könnyebb kezelhetőség érdekében a Bizottság kimerítően foglalkozott a szabvány szerkezetének kérdéseivel. Ezzel kapcsolatban a következő problémák merültek fel:

Ha az eddig külön szabványokban szabályozott kérdéseket egy egységes szabványban akarjuk összefoglalni - figyelembe véve az egyéb tervezett bővítéseket is - a szabvány igen terjedelmes lesz, másrészt bonyolulttá válik a szerkezete is. Így merült fel egy olyan lehetőség, mely szerint az áttekinthetőség érdekében több szabványlapból álló szabvány-sorozat kerülne kiadásra, amelynek egy-egy tagja tartalmazná

- a könyvek címléírasi szabályait,
- egyéb kiadványtípusok címléírását,
- bibliográfiai hivatkozást stb.

E szabványsorozat egységes, összehangolt rendszert alkotna. Ezen belül elképzelhető az is, hogy valamilyen formában figyelemmel lennénk a kis- és nagykönyvtárak eltérő igényeire is.

A Bizottság a szabvány szerkezetének helyes megválasztását igen fontosnak tartja. A döntést egy-egy fejezet különböző módszerek szerinti kidolgozása és megvitatása előzi meg.

A szabvány módosításának munkálatai tervszerűen folynak. A munkában résztvevő könyvtárosok tudásuk legjavát adják és segítik a Bizottságot a helyes döntések meghozatalában. A módosítás tervezete széleskörű megvitatásra kerül, melynek során azok hozzászólására is lehetőség nyílik, akik az előkészítő munkában nem vettek részt.

2. A közelmúltban fejeződtek be az MSZ 3402-59 Könyvek címlapja, belső elrendezése és kolofonja c. szabvány módosításának munkálatai. A szabvány tervezete a közeljövőben kerül az érdekeltek körében megvitatásra. A módosítás nem érinti az alapvető bibliográfiai követelményeket, a könyvkiadó vállalatok kérésére azonban néhány indokolt könnyítést tettünk lehetővé. A szabvány korszerűsítését indokoltá tette az a körülmény is, hogy a címlap adataira és a kolofonra vonatkozó előírásokat összhangba kellett hozni a sajtótörvény vonatkozó rendelkezéseivel.

Más országos szabvány korszerűsítését pillanatnyilag nem tervezük. A könyvtári címléírási szabvány módosításától függően azonban később sor kerülhet azoknak a szabványoknak a módosítására is, amelyek a címléírás kérdéseit érintik. Ezek a következők:

MSZ 3398-55 Szakirodalmi tájékoztató /dokumentációs/ kiadványok

MSZ 3497-57 Bibliográfiai hivatkozás

MSZ 3963-57 Időszaki kiadványok /hírlapok, folyóiratok stb./ jegyzékeinek, illetve bibliográfiáinak szabályai.

Alapvető követelmény, hogy a szabványok között eltérés ne legyen. Egy bizonyos idő elteltével lehetőség van arra, hogy a különböző időpontban kiadott szabványok közötti eltéréseket megvizsgálva, azokat kiküszöböljük és az egységet biztosítsuk.

II.

Az egységesítésre irányuló törekvések nemzetközi vonatkozásban is az érdeklődés középpontjában állnak. Egységesítésre irányuló tevékenység folyik a dokumentáció terén jelenleg a KGST egyes Állandó Bizottságaiban, a Nemzetközi Szabványügyi Szervezetben /ISO/ és az UNESCO keretében. Ezt csak megemlítjük anélkül, hogy érdemben foglalkoznánk a FID-ben és az IFLA-ban folyó ilyen irányú munkákkal, amely szervezetek szintén jelentős egységesítési feladatokat látnak el a könyvtárügy és dokumentáció egy-egy szakterületén. E beszámoló keretében csak az ISO/TC 46 keretében folyó munkákról kívánunk részletes tájékoztatót adni.

A második világháború után a Nemzetközi Szabványügyi Szervezetben is újjászervezték a dokumentációs feladatok egységesítésére irányuló munkát. Az ISO/TC 46 titkársági teendőinek ellátásával a Holland Szabványügyi Bizottságot bízták meg.

Az ISO/TC 46 1948-ban kezdte meg munkáját. Első ülése ez évben volt Párizsban.

A Szervezet tagjai /az egyes országok szabványügyi intézményei/ - a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet szabályzatának megfelelően - műszaki bizottságokban végzik a munkát. A műszaki bizottságokban - a közreműködés fokától függően - a nemzeti szabványügyi intézmények, mint aktív tagok /P-tagság/, vagy megfigyelők /O-tagság/ vesznek

részt. Az ISO/TC 46 Dokumentációs Műszaki Bizottság munkájában jelenleg 22 ország P-tagsággal, 15 pedig megfigyelőként vesz részt. Magyarország a Bizottság aktív /P/ tagja, közreműködik a nemzetközi szabványajánlások megalkotásában és 1958 óta részt vesz a Bizottság teljes ülésein.

A Bizottság P-tagjai Anglia, Belgium, Brazília, Csehszlovákia, Dánia, Finnország, Franciaország, Hollandia, India, Izrael, Kanada, Kolumbia, Lengyelország, Magyarország, Németország, Norvégia, Olaszország, Portugália, Románia, Svájc, Svédország, USA.

A nemzetközi szabványosítás üteme rendkívül lassu. Ennek okát a nemzetközi munka természetében kell keresnünk. A szabványajánlások kidolgozását, a javaslatok, tervezetek többszöri írásbeli megvitatása előzi meg és általában kétévenként kerül csak sor az ún. Teljes ülésekre, amikor szóbeli tárgyalások során egyeztetik az írásbeli észrevételeket. Természetesen, ha szükséges, a Teljes ülések között munkacsoportok készítik elő és egyeztetik a javaslatokat. A munkacsoportokban általában csak a szakértők vesznek részt.

Nagyobb témakörű bizottságok - ilyen az ISO/TC 46 is - a célszerű munkamegosztás érdekében nagyobb önállósággal rendelkező albizottságot szerveznek. Az ISO/TC 46 1.sz. albizottsága a reprográfia témakörben végzi a nemzetközi szabványajánlások kidolgozását. Az albizottság is rendszeresen - általában kétévenként - tartja teljes üléseit.

Az ISO/TC 46 jelenlegi szervezete:

ISO/TC 46 Dokumentáció /titkárság: Hollandia/

Munkabizottságok: WG 1. Bibliográfiai témák
2. Kiadványok /könyvek, folyóiratok stb./
3. Transzliteráció
3/1 Círil
3/2 Kínai
3/3 Japán

Albizottság: ISO/TC 46 SC1 Reprográfia /titkárság:Franciaország/

A Műszaki Bizottság és Albizottság eddig kidolgozott szabványajánlásainak és ajánlás-tervezeteinek száma komoly előkészítések eredménye, különösen, ha figyelembe vesszük a témák jelentőségét, a nemzetközi munkák jellegét és a kidolgozás nehézségeit. A nemzetközi szabványajánlások - mint ez nevükben is kifejezésre jut - a tagországok számára csupán ajánlások, de a nemzeti szabványok kiadásánál irányadónak tekinthetők. A magyar szabványok alapelveikben megegyeznek a nemzetközi szabványajánlásokkal, bár általában az utóbbiaknál részletesebb előírásokat tartalmaznak. Természetesen a teljes egyezőséget nem kereshetjük, hiszen a könyvtári munka egységét szolgáló magyar szabványok, évekkel megelőzték az e témakörben kiadott nemzetközi szabványajánlások megjelenését. Magyarország a nemzetközi

szabványajánlásokat elfogadta, mert véleményünk szerint az egységes előírások a nemzetek közötti jobb megértést és a kulturális együttműködést is elősegíthetik. A nemzetközi szabványajánlások - és ezt külön is hangsúlyozni kívánjuk - nem tekinthetők a nemzeti szabványokkal azonos érvényűeknek. Magyarországon csak a Magyar Népköztársasági Országos Szabványok /MSZ, korábbi jele: MNOSZ/ előírásai kötelezőek, a nemzetközi szabványajánlások csak mint szakirodalmi anyag vehetők figyelembe.

A nemzetközi szabványajánlások és ajánlástervezetek 1964 június 30-ig a következő témakörökben kerültek kiadásra. /Megtekinthetők és kölcsönözhetők a Magyar Szabványügyi Hivatal könyvtárában./

- ISO/R 4-1953 Code international pour l'abréviation des titres de périodiques
/Polyóiratcímek rövidítésének nemzetközi szabályzata/
4 p.
- ISO/R 8-1954 Présentation des périodiques
/Polyóiratok belső elrendezése/ 8 p.
- ISO/R 9-1954 Systeme international pour la translittération des caractères cyrilliques
/A cirill írásjelek átírásának nemzetközi rendszere/
7 p.
- ISO/R 18-1955 Sommaire de périodiques ou d'autres documents
/Polyóiratok és egyéb kiadványok tartalomjegyzéke/ 3 p.
- ISO/R 30-1956 Manchette bibliographique
/Polyóiratok címszegélye/ 4 p.
- ISO/R 77-1958 Références bibliographiques. Éléments essentiels.
/Bibliográfiai hivatkozás. Minimális adatok/ 7 p.
- ISO/R 169-1960 Sizes of photocopies /on paper/ readable without optical devices
/Szabad szemmel olvasható fényképmásolatok papírméretei/ 3 p.
- ISO/R 193-1961 Microcopies on transparent bases. Sizes of recommended bases
/Átlátszó alapú mikrokópiák. Ajánlott anyagok. Méretek/
3 p.
- ISO/R 214-1961 Analyses et résumés d'auteurs
/Kivonatok és szerzői összefoglalások/ 4 p.
- ISO/R 215-1961 Presentation of contributions to periodicals
/Polyóiratok közleményeinek megjelentetése/ 4 p.
- ISO/R 218-1961 Microcopies. Scale of 35 mm microfilms for international exchange
/Mikrokópiák. 35 mm-es mikrofilmek kicsinyítési aránya nemzetközi csere céljára/ 4 p.

- ISO/R 233-1961 Systeme international pour la translittération des caracteres arabes
/Arab írásjelek átírásának nemzetközi rendszere/ 8 p.
- ISO/R 259-1962 Translittération de l'hébreu
/Héber írásjelek átírása/ 7 p.
- ISO/R 260-1962 Terms relating to microcopies and their bases
/Mikrokópiák és anyagaik terminológiája/ 4 p.
- Draft 3.ISO R 315 Translitteration des caracteres grecs en caracteres latins
/Görög írás átírása latinra. 1963/ 4 p.
- Draft ISO R 482 Caracteres typographique conventionnel ISO pour essais de lisibilite. Caractere ISO
/Egyezményes ISO jelsablon a sokszorosító eljárás olvashatóságának vizsgálatához - un. ISO betű -. 1961/ 3 p.
- Draft ISO R 483 Terminologie des appareils pour microcopies
/Mikrokópiákhoz szükséges készülékek terminológiája. 1963/ 3 p.
- Draft ISO R 485 Essential characteristics of 35 mm microfilm readers
/35 mm-es mikrofilm leolvasók lényeges jellemzői. 1961/ 2 p.
- Draft ISO R 593 Microcopies. Legibility tests. Description and use of the ISO mire/ ISO test object/ photography
/Mikrokópiák olvashatósági vizsgálatai. Az ISO típusu nyomdai jel leírása és használata. Fényképezése. 1963/ 7 p.
- Draft ISO R 648 Microcopies. Essais de lisibilite. Description et utilisation de la micromire ISO pour l'examen d'un appareil de lecture
/Mikrokópiák olvashatósági vizsgálatai. Olvasókészülékek vizsgálatára szolgáló élességvizsgáló test - ISO micromire - leírása és használata. 1963/ 6 p.

Ahhoz, hogy a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet Dokumentációs Bizottságának munkáját értékeljük, ismernünk kell az egyes munkacsoportokban előkészítés alatt álló témákat is.

BIBLIOGRÁFIAI MUNKACSOPORT

E munkacsoport igen értékes munkát végzett a Bibliográfiai Hivatkozások-ra vonatkozó nemzetközi szabványajánlások kidolgozásával. A témakör első része már ISO R 77-1958 szám alatt kiadásra került,

és a rövidített hivatkozás adatait tartalmazza. A Bibliográfiai Hivatkozások második része, amely a részletes hivatkozásokra vonatkozik, az 1962. évi Párizsi 9. Teljes ülésen került megvitatásra és elfogadásra.

KIADVÁNYOK MUNKACSOPORT

1. Bibliográfiai hivatkozások szokásos szavainak rövidítése

/Abbreviations of typical words in Bibliographical references, No. ISO/TC 46 Pologne 8/629. 19.p./

A javaslatot eredetileg Lengyelország terjesztette elő még 1962-ben. A fenti dokumentum egy kiegészített második kiadás.

A javaslat részletesen szabályozza a rövidítések képzését - amelyek a folyóiratcím-rövidítések ismert szabályaitól eltérnek, - s mellékletében 1000-nél több latinbetűs rövidítést tartalmaz. A rövidítéseket 17 latinbetűt használó ország nyelvéből válogatták össze. A javaslat utal a cirill-betűs rövidítések jegyzékére is. A jegyzék összeállításánál alapul vették az egyes országokban kialakult gyakorlatot, ill. szabványokban és más jegyzékekben megállapított és elfogadott rövidítéseket.

A gyűjtemény 55 magyar kifejezés rövidítését tartalmazza az MSZ 3424-60 Könyvtári címléírasi szabályok c. szabvány VIII. fejezetében közölt rövidítés-jegyzék alapján. A javaslat tárgyalása során további magyar rövidítések felvételét fogjuk szorgalmazni.

2. Folyóiratcímek gyakran előforduló szavainak rövidítése

/Abbreviations of generic names in periodical titles., No ISO/TC 46, 416/676, 416/677, 10 p./

Az ISO/TC 46 1960. júniusi londoni ülésén kapott megbízás alapján a Francia Szabványügyi Intézet kidolgozta a folyóiratok gyakran használt szavainak rövidítési jegyzékét, nemzetközi szabványajánlasként történő kiadás céljából. Itt olyan szavak rövidítéséről van szó, min pl.

Polyóirat	=	F	Zeitschrift	=	Z
Lap, Lapok	=	L	Courrier	=	Courr.
Jahresheft	=	Jh	Revue	=	Rev.
Jahrbuch	=	Jb			stb.

Az ISO R 4-1953. nemzetközi szabványajánlásban szabályozta a folyóiratcím rövidítés általános szabályait. Az újabb javaslat célja a leggyakrabban előforduló szavaknak lehetőleg a kezdőbetűre korlátozott, az általános szabályoknál is radikálisabb rövidítése.

Ez a probléma megvitatására került 1963. szeptember 16-21. között Philadelphiában az UNESCO tudományos publikációkkal foglalkozó munkacsoportjának ülésén is P. POINDRON, a Bibliothèques de France vezető könyvtárosa által kidolgozott dokumentum alapján /3/.

Az ISO/TC 46 1964. októberi budapesti ülésén a javaslat nyilván el fogja nyerni a szükséges jóváhagyást. A magyar delegáció javasolni fogja a jegyzék kiegészítését a magyar címszavakkal.

3. Könyvek címlapja

/Title leaves of a book No. ISO/TC 46, 428/699, 1964. 3 p./
és Index-ek /No. ISO/TC 46, 406/664, 1963. 6.p./

A javaslat kiadványok bibliográfiai szempontból fontos adataira, elhelyezésére, összeállítására tartalmaz részletes előírásokat. Figyelemmel arra, hogy az 1962. évi párizsi ülésen a javaslatok tekintetében megállapodás jött létre, várható, hogy a Bizottság azt végleges formában jóváhagyja. E témával függ össze /4/ az UNESCO-nak, FID-nek és más nemzetközi szervezeteknek az a törekvése, hogy egységes szabályzat kerüljön kiadásra a különféle kiadványok-, tudományos közlemények-, kongresszusok beszámolóinak külalakjára és tartalmi elrendezésére.

4. Bibliográfiai kártyák

/Bibliographical cards, No. ISO/TC 46 367/593, 1961, 2.p./

Az első javaslat a Bizottság 1962. évi párizsi ülésén került megvitatásra. A résztvevők többségének elvi és gyakorlati észrevételei folytán új javaslat kidolgozását határozták el. Az új javaslat kidolgozására egy szűkebbkörű munkacsoport kapott megbízást.

TRANZLITERÁCIÓ MUNKACSOPORT

Az ISO/TC 46 1962. évi párizsi ülésén határozatot fogadtak el egy a transliteráció kérdéseivel foglalkozó állandó munkacsoport létesítésére. A munkacsoport első feladatának tekintette, hogy kialakítsa az alapelveket, amelyek alkalmasak arra, hogy azok alapján az átírási rendszerek nemzetközi szabványajánlását kidolgozzák. A munkacsoport behatóan foglalkozik az ISO R 9-1954 A cirill betűk átírásának nemzetközi rendszere c. nemzetközi szabványajánlás módosításának előkészítésével. Az ISO R 9 - bár a tagországok nagy része elfogadta - mégsem érte el célját, bevezetése sem az angolszász nyelvetületen, sem a latin betűt használó szláv nyelvű országokban nem vált általánossá.

A legfőbb nehézség abból származik, hogy míg az ISO R 9 az átírás tudományosan elfogadott gyakorlatát vette figyelembe, addig az angolszász, de más európai latinbetűs írást használó országokban is

Cirill betűk átírása /oroszról/

A cirill betű			Az átírás		
			ISO	MSZ	BS
1	А	а	a	a	a
2	Б	б	b	b	b
3	В	в	v	v	v
4	Г	г	g	g	g
5	Д	д	d	d	d
6	Е	е /ё/	e /e/ ¹	e	e /e/
7	Ж	ж	z	zs	zh
8	З	з	z	z	z
9	И	и	i	i	i
10	Й	й	j	j	i
11	К	к	k	k	k
12	Л	л	l	l	l
13	М	м	m	m	m
14	Н	н	n	n	n
15	О	о	o	o	o
16	П	п	p	p	p
17	Р	р	r	r	r
18	С	с	s	sz	s
19	Т	т	t	t	t
20	У	у	u	u	u
21	Ф	ф	f	f	f
22	Х	х	h ²	h	kh
23	Ц	ц	c	c	ts

Cirill betűk átírása /oroszról/

A cirill betű	az átírás		
	ISO	MSZ	BS
24 Ч ч	c	cs	ch
25 Ш ш	s	s	sh
26 Щ щ	sc	scs	shch
27 Ъ ъ	" /szó közben/	"	" /szó közben/
28 Н н	y	ü	y
29 Ь ъ	,	,	,
30 Э э	e	é	é
31 Ю ю	ju	ju	yu
32 Я я	ja	ja	ya

1/ A cirill e csupán akkor írható át e-vel, ha a diakritikus jel az eredetiben is szerepel.

2/ Azokban az országokban, ahol túl erősen gyökeret vert a ch vagy kh használata, használhatják ezen megoldások közül azt, amelyik jobban megfelel, feltéve, hogy azokban a katalógusokban, indexekben stb., amelyeket ezen változat felhasználásával szerkesztenek, általános utalókat helyeznek el h-ról és h-ra.

idegenkednek az ISO átírás diakritikus jeleinek alkalmazásától és ezért az egyes nemzeti átírásokban fonetikus elemek is jelentkeznek. Növeli a nehézségeket az a körülmény, hogy az írógépek e különleges jelek alkalmazására nincsenek berendezve.

Szemléltetően mutatja a jellemző eltéréseket az összehasonlító táblázat a nemzetközi /ISO/, a magyar /MSZ/ és az angol /BS/ szabványok között.

Az angol átírási rendszert /5/ egyébként még az angol nyelvű országokban sem fogadták el. Így eltérő rendszereket alkalmaz Angliában pl. a Permanent Committee on Geographic Names, az USA-ban az U.S. Board on Geographic Names és a Library of Congress. Az eltérések az említett szervek által használt rendszerek között azonban csak az abc néhány betűjét érintik.

A cirill átírás egységes nemzetközi rendszerének megalkotásához fűződő érdekek tették indokolttá, hogy az ISO TC 46 transliteráció munkacsoportja - több nemzetközi szerv támogatásával - kiváló szakértők közreműködésével fokozott ütemben készítse elő a cirill átírás nemzetközi szabványajánlásának módosítását. A munkacsoport által kidolgozott okmányok tartalmazzák:

- az átírás alapelveit,
- a modern orosz nyelv átírására vonatkozó táblázatot,
- a kiegészítést a cirill betűs szláv nyelvekhez.

A munkacsoport szükségesnek tartja, hogy az ISO ajánlást valamennyi cirill betűket használó ország elfogadja.

Ilyen előzmények után érthető, hogy nagy feladatok várnak a transliterációs munkacsoport budapesti ülésére, amelynek napirendjén a cirill betűs átírásról kívül más nyelvek /kinai, japán stb./ átírásának problémája is szerepelni fog.

Az ISO/TC 46 Budapesten tartandó X. Teljes ülését érdeklődéssel várják a könyvtárak és dokumentációs intézmények dolgozói. A jubiláris X. ülést megelőzően jóleső érzéssel állapíthatjuk meg, hogy az ISO/TC 46 nehéz körülményei között is igen eredményesen dolgozott. Egy sor nemzetközi szabványajánlást hagyott jóvá, köztük olyan jelentős témákat, mint a bibliográfiai hivatkozás, a folyóiratok és folyóiratsíkok, különféle nyelvek írásjeleinek transliterációja stb. További fontos témák befejezés előtt állnak, ill. tárgyalásuk a budapesti ülésen várható.

A nemzetközi szabványajánlások a nemzeti szabványosítás segítői. Kidolgozásokban számos ország nemzetközileg is elismert szakértői vesznek részt. Magyarország közreműködését ebben a munkában pozitívan értékelhetjük és a nemzetközi szervezet elismerésének tekintetjük azt a körülményt, hogy a X. ülés megszervezésével Magyaror-

szágot bízták meg. Fel kell használnunk ezt az alkalmat arra is, hogy megismertessük az ülés résztvevőivel könyvtári és dokumentációs tevékenységünket, azt a jelentős előrehaladást, amelyet e téren mind az elméleti kérdésekben, mind a szervezettségben elértünk. Lehetővé kell tennünk, hogy a budapesti ülés anyagát a könyvtárak és dokumentációs intézmények dolgozói megismerjék, megvitassák és munkájukban hasznosítsák.

. o .

IRODALOM

- /1/ A könyvtári munka szabványai 2., bőv.kiad. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1960. 384.p.
- /2/ MSZH felülvizsgálati jelentés. MSZ 3424-60 Könyvtári cimleírási szabályok c. szabvány módosítására irányuló javaslatok. 1963. 14.p.
- /3/ P.POINDRON: État present de la normalisation française. Bulletin Bibliothèque de France, 7.k. 1.sz. 1962.jan. 19-30.p.
- /4/ Bulletin de l'UNESCO a l'intention des bibliothèques. 16.k.3.sz. 1962.máj.-jun. 121-124.p., 4.sz. 1962.jul.-aug. 177-189.p.
- /5/ British Standard 2979:1958 Transliteration of Cyrillic and Greek Characters, 24.p.

— : —
:

BARTA, G.: International Standardization Conference in Budapest
Present Standardization Tasks in Documentation

The publication of National Standards of library and documentation reference character is prepared by the Library and Documentation Special Committee of the Hungarian Standard Bureau. There are 18 compulsory standards in force at present with a total extent of over 20 sheets.

Among the standards published earlier, the revision of the Standard of Title Description of Library Items is under progress, in accordance with the respective resolutions of the Paris Conference. Hungary is one of the active /P/ members of the Documentation /Technical Committee No. 46 of the International Standard Organization /ISO/TC 46/.

ISO/TC 46 submitted so far 14 international standard recommendations and 6 recommendation drafts.

There are significant activities carried on within the individual Working Groups the sessions of which, and the completion of the tasks referred to, will take place in course of the 10th General Assembly meeting to be held in Budapest, in October 1964.

o . . . o

BARTA, G.: Internationale Normungskonferenz in Budapest. Aktuelle Aufgaben auf dem Gebiet der Normung in der Dokumentation

Der Fachausschuss für Bibliotheks- und Dokumentationswesen des Ungarischen Normungsamtes bereitet die Publikation der internationalen Bibliotheks- und Dokumentationsnormen vor. Gegenwärtig gibt es 18 in Geltung befindliche Normen mit obligatorischer Wirkung, deren Umfang mehr als 20 Bogen umfasst.

Auf Grund der Beschlüsse der Pariser Konferenz wird gegenwärtig an der Abänderung der bereits früher erlassenen Norm für Bibliothekstitelaufnahme gearbeitet. Ungarn ist ein aktives /P/ Mitglied der Technischen Kommission für Dokumentation Nr. 46 der Internationalen Organisation für Standardisierung /ISO/TC 46/.

ISO/TC 46 hat bis jetzt 14 internationale Normungsempfehlungen und 6 Empfehlungsvorschläge angemeldet. Die einzelnen Arbeitsgruppen befassen sich mit bedeutenden Aufgaben, deren weitere Besprechung und teilweiser Abschluss auf der im Oktober 1964 in Budapest abzuhaltenden 10. Plenarsitzung stattfinden wird.

— : —
: —